

Programmabegroting 2019

Recreatieschap Rottemeren

9 april 2018

Inhoudsopgave

1. BESTUURLIJKE SAMENVATTING	2
2. UITGANGSPUNTEN	5
3. PROGRAMMAPLAN	7
3.1 PROGRAMMA 1: BEHEER, ONDERHOUD EN EXPLOITATIE GEBIEDEN	7
3.2 PROGRAMMA 2: ONTWIKKELING	12
3.3 ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	16
3.4 OVERZICHT OVERHEAD	18
4. PARAGRAFEN	21
4.1 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING	21
4.2 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN	25
4.3 FINANCIERING	27
4.4 GRONDBELEID	28
4.5 BEDRIJFSVOERING	29
5 FINANCIËLE BEGROTING	30
BIJLAGEN	39

1. Bestuurlijke samenvatting

In deze bestuurlijke samenvatting zijn de speerpunten per programma benoemd. Deze punten zijn verder uitgewerkt in hoofdstuk 3: Programmaplan en hoofdstuk 4: Paragrafen. In hoofdstuk 3 is ook beschreven wat onder de reguliere werkzaamheden valt.

Bestuurlijke context

De provincie Zuid-Holland is per 1 januari 2018 uit het recreatieschap Rottemeren getreden. Dit besluit maakte een wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling noodzakelijk. Deze gewijzigde regeling, die de vorm heeft gekregen van een collegeregeling is per 1 januari 2018 in werking getreden. Met ingang van dezelfde datum is de Algemene Verordening van het recreatieschap vervangen door de Gebiedsverordeningen (per deelnemende gemeente).

Kenmerkend voor de nieuwe collegeregeling is dat het bepalen van de kaders waarbinnen het recreatieschap beleid kan vormen en uitvoeren een bevoegdheid is en blijft van de afzonderlijke gemeenteraden. Om de samenwerking tussen de drie raden te faciliteren is begin 2018 gestart met het opstellen van het “Kader recreatieschap Rottemeren”. Deze wordt naar verwachting in 2018 vastgesteld door de gemeenteraden. Na vaststelling wordt in 2019 een inspirerende visie met uitvoeringsprogramma opgesteld. Deze “Visie gebied Rottemeren” vervangt het uit 2013 daterende “Schapsplan Rottemeren 2030”.

Evaluatie en samenwerking vanaf 2019

Het recreatieschap heeft in 2016 een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met de provincie Zuid-Holland en Staatsbosbeheer. Deze samenwerkingsovereenkomst borgt de continuïteit van de dienstverlening zoals die tot en met 31 december 2016 door Groenservice Zuid-Holland werd uitgevoerd en geeft ruimte om met Staatsbosbeheer te onderzoeken of vanuit een gedeelde visie en ambities een langdurige en strategische samenwerking kan ontstaan. De overeenkomst is aangegaan voor twee jaar, waarbij inhoudelijk ruimte is voor aanpassingen als gevolg van de ontwikkelingen binnen het schap. In 2018 heeft een eerste evaluatie van de samenwerking plaatsvonden.

Besluitvorming over eventuele continuering van de samenwerking tussen het recreatieschap en Staatsbosbeheer vanaf 2019 vindt plaats in 2018. De uitkomst daarvan was ten tijde van het opstellen van deze begroting nog niet bekend.

Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden

In de Gemeenschappelijke Regeling zijn de taken benoemd die het recreatieschap uitoefent ter realisering van de door hem te behartigen belangen binnen het gebied. Eén van die taken is “het uitvoeren van feitelijke werkzaamheden ter uitvoering van gemeentelijke verplichtingen op basis van de Wegenwet”. In 2019 zal worden gewerkt aan een beheervisie waarin uitwerking gegeven

wordt aan de wijze waarop de gemeenten als juridisch wegbeheerder en het recreatieschap als recreatief gebiedsbeheerder samenwerken.

Het Algemeen Bestuur heeft op 27 november 2017 goedkeuring verstrekt aan een planmatige aanpak van de bosopstanden om o.a. invulling te geven aan de problematiek van de essentaksterfte. In 2018 worden de boswerkzaamheden in het eerste werkblok Bleiswijkse Zoom Noord uitgevoerd en worden risicovolle essen in de overige gebiedsdelen aangepakt. Vooralsnog is in 2019 het werkblok Lage Bergse Bos en oostelijk deel Hoekse Park ingepland, dit aan de hand van de laatst bekende planning van Rijkswaterstaat voor de aanleg van de A16 Rotterdam. Afhankelijk van het moment waarop de realisatie daadwerkelijk gaat starten en het moment waarop de kwaliteitsimpuls Lage Bergse Bos in uitvoering komt zal de planning van dit werkblok nog kunnen schuiven.

In het kader van het project Ontwikkellocaties wordt vanaf 2018 een aantal lopende initiatieven en ontwikkellocaties met prioriteit opgepakt. In hoeverre de uitvoering hiervan zal leiden tot consequenties voor het beheerbudget was ten tijde van het opstellen van deze begroting 2019 nog niet inzichtelijk.

Grondzaken en exploitaties (Economisch beheer)

In 2019 wordt verder gewerkt aan de doorwerking van de projecten Ontwikkellocaties en Marketing en programmering. Het aantrekken van structurele exploitaties is er opgericht de identiteit en attractiewaarde van het gebied te versterken. Evenementen dienen te passen binnen de beleidsmatige kaders van de gemeenten op o.a. het gebied van veiligheid en de landelijke regelgeving vanuit de flora- en faunawet. Daarnaast is het maatschappelijk draagvlak van belang.

Ontwikkeling

In het kader van het voormalige programma “De Rotte Verdient het” en de programma’s Gebiedsontwikkeling A16 en Rivieroevers wordt verder invulling gegeven aan nieuwe projecten en innovatieve ontwikkelingen met als doel vitale en aantrekkelijke gebieden te realiseren en te behouden.

Gebiedsontwikkeling A16

In 2017 is het Tracébesluit A16 Rotterdam onherroepelijk geworden en is Rijkswaterstaat gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor de realisatie van de snelweg. Het recreatieschap wil de directe inpassing van de A16 Rotterdam aangrijpen om te komen tot een optimale en toekomstbestendige herinrichting van het gehele Lage Bergse Bos. In 2019 zal uitwerking en uitvoering geven worden aan deze kwaliteitsimpuls voor het gebied.

Rivieroevers

Het programma Rivieroevers wordt uitgevoerd door de gemeente Rotterdam en mede gefinancierd met middelen van het recreatieschap. Deze samenwerking wordt verankerd in een samenwerkingsovereenkomst. In deze samenwerkingsovereenkomst wordt o.a. vastgelegd aan

welke projecten binnen het programma Rivieroevers de schapsbijdrage besteed wordt. De uitvoering van de eerste projecten binnen het programma waaraan het schap bijdraagt vangt aan in 2018.

Financiële samenvatting

Exploitatie

Vanaf de 1^e begrotingswijziging 2018 is een sluitende exploitatie voor het recreatieschap gerealiseerd. De exploitatie 2019 sluit met een voordelig saldo van € 9.303 hetgeen is toegevoegd aan de algemene reserve.

De deelnemersbijdrage bedraagt € 3.829.946 en is gespecificeerd weergegeven in hoofdstuk 3.3 Algemene Dekkingsmiddelen. Conform de besluitvorming zijn de deelnemersbijdragen gemaximeerd waarbij alleen de jaarlijkse prijsindexatie doorberekend wordt aan de deelnemers. Voor een nadere specificatie van de lasten en baten wordt verwezen naar de diverse programma's.

Vermogenspositie

De geprognoseerde eindstand van de algemene reserve ultimo 2019 bedraagt € 5 mln. Voor de verwachte uitgaven voor het programma Rivieroevers en de herinrichting van het gebied rond de A16 zijn reeds in voorgaande jaren bestemmingsreserves gevormd.

In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de meerjarenraming en de vermogenspositie.

Wijziging in verslaggeving met ingang van 2018

De verslaggevingsvoorschriften voor gemeenten en provincies zijn voor Gemeenschappelijke Regelingen vanaf 2018 gewijzigd. Vanaf begroting 2018 zijn de volgende aanpassingen reeds opgenomen:

- Overhead is niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's verantwoord, maar is centraal in een apart overzicht opgenomen.
- Investeringskosten met maatschappelijk nut moeten verplicht worden geactiveerd. In de praktijk gaat het hier om de uitgaven op kredieten (projecten). Tot 2018 werden deze uitgaven rechtstreeks binnen de programma's (exploitatie) verantwoord. Vanaf 2018 zijn de uitgaven geactiveerd en wordt hier op afgeschreven. De afschrijvingslasten worden wel binnen de programma's (exploitatie) verantwoord. Ter dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten is reeds in begroting 2018 een reserve ingesteld.

2. Uitgangspunten

Met ingang van 1 januari 2015 is de Wet Gemeenschappelijke Regelingen (Wgr) gewijzigd. Deze wetsaanpassing heeft onder meer gevolgen voor de indieningstermijn van de programmabegroting. In de praktijk betekent dit dat de programmabegroting half april voorafgaand aan het betreffende begrotingsjaar gereed moet zijn.

Het uitgangspunt voor de programmabegroting 2019 is het bestaande en aanvaarde beleid, zoals vastgelegd in de programmabegroting 2018 (inclusief 1^e begrotingswijziging 2018), de Najaarsrapportage 2017, de structurele posten uit de jaarrekening 2017 (belastingen en verzekeringen), kredietmutaties en de besluiten van het Algemeen Bestuur tot 1 maart 2018. De opbrengsten uit huren, pachten, e.d. zijn conform de actuele contracten bijgesteld en ook eventuele nieuwe (externe) ontwikkelingen zijn (bij bestaand beleid) meegenomen.

Voor de prijsstijging op de ramingen voor 2019 is een indexatie van 2,6% toegepast, overeenkomstig het indexeringspercentage van de Kring van gemeentesecretarissen. Deze indexering is toegepast op alle lasten, met uitzondering van belastingen, verzekeringen, rentelasten en afschrijvingen. Op basis van het voorzichtigheidsbeginsel, is de indexering niet toegepast op de baten. Voor de meerjarenraming 2020 tot en met 2022 is geen indexering toegepast.

De begroting 2019 en de meerjarenraming 2020-2022 moeten, conform de uitgangspunten in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), structureel en reëel in evenwicht zijn. Dit houdt in dat structurele lasten alleen worden gedekt met structurele baten. Als dit niet het geval zou zijn, zou de kans groot zijn dat er op termijn een begrotingstekort ontstaat. De nadere uitwerking is opgenomen in de financiële begroting (zie hoofdstuk 5).

De deelnemersbijdragen zijn opnieuw berekend. Hierbij is rekening gehouden met de uittreding van de provincie Zuid-Holland per 1 januari 2018 en aangesloten bij de nieuwe verdeelsleutel na opheffing van het Koepelschap Buitenstedelijk Groen. De begroting bevat tevens een meerjarenraming.

In de Samenwerkingsovereenkomst provincie Zuid-Holland, Staatsbosbeheer en recreatieschap Rottemeren is afgesproken dat de dienstverlening voor de jaren 2017 en 2018 wordt geleverd door Staatsbosbeheer. Het recreatieschap zal in 2018 een besluit nemen over de dienstverlening vanaf 2019. In de voorliggende begroting 2019 is de dienstverlening van Staatsbosbeheer opgenomen overeenkomstig de dienstverleningsbedragen uit de begroting 2018.

Leeswijzer

- Het voormalige programma 1 (was Bestuurlijke Aangelegenheden) is voortaan het nieuwe Overzicht Overhead. Dit overzicht is opgenomen in paragraaf 3.4. Hieronder vallen de producten Bestuursondersteuning, Financiën (exclusief de post “treasury”) en Juridische Zaken (voor zover betrekking hebbend op het taakveld overhead). Voor de bepaling van de overhead is aangesloten bij de taakvelden zoals beschreven in het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).
- De voormalige programma’s 2 (Beheer, onderhoud en exploitatiegebieden) en 3 (Ontwikkeling) zijn programma 1 respectievelijk 2 geworden.
- De begrotingspost voor “treasury” (voorheen onderdeel van het programma Bestuurlijke Aangelegenheden, product Financiën) wordt voortaan toegevoegd aan het Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen.
- In de bijlage is een nieuw overzicht van de programma’s, producten en de voorgeschreven taakvelden opgenomen.

3. Programmaplan

Het programmaplan is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- *Programma 1 Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden*
- *Programma 2 Ontwikkeling*
- *Algemene dekkingsmiddelen*
- *Overzicht overhead.*

In dit hoofdstuk wordt per programma een toelichting gegeven op de ambities, de voorgestelde aanpak om deze ambities te realiseren en wat de kosten hiervoor zijn.

3.1 Programma 1: Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden

Ambitie: Wat willen we bereiken?

De natuur- en recreatiegebieden vallend binnen de Gemeenschappelijke Regeling worden onderhouden conform het principe ‘schoon, heel en veilig’ voor een optimaal gebruik door de bezoekers. Onder het beheer van de gebieden vallen tevens diverse exploitaties, die bijdragen aan de recreatieve kwaliteit.

Aanpak: Wat gaan we daarvoor doen?

Het beheer, onderhoud en de exploitatie van de gebieden wordt gerealiseerd door middel van de volgende producten:

1. Gebiedsbeheer;
2. Economisch beheer;
3. Regelgeving & handhaving;
4. Communicatie.

Ad.1 Gebiedsbeheer

Het product gebiedsbeheer betreft het doen onderhouden van de natuur- en recreatiegebieden en de daarbij behorende beheertaken. De basis voor de reguliere onderhoudswerkzaamheden is beschreven in het terreinbeheermodel (TBM). Dit model is opgebouwd uit doeltypen met specifieke recreatieve doelen en maatregelen gerelateerd aan marktconforme normprijzen per doeltype. Continue evaluatie van de onderhoudswerkzaamheden draagt bij aan het voortdurend actualiseren van het terreinbeheermodel en het beheersbaar houden van zowel de te treffen onderhoudsmaatregelen als de kosten.

Ten behoeve van de werkzaamheden voor het groot onderhoud wordt gebruik gemaakt van een jaarlijks geactualiseerde meerjarenonderhoudsprognose. Hiermee worden voorzieningen getroffen voor toekomstig groot onderhoud. Met behulp van het uitvoeren van diverse inspecties, wordt de staat van het beoogde groot onderhoud getoetst. De bevindingen uit deze voortdurende evaluatie worden verwerkt alvorens de werkzaamheden worden uitgevoerd.

Het product gebiedsbeheer bestaat verder uit:

- inventariseren en selecteren van partijen die in staat zijn om (een deel van het) natuur-en recreatieschap te onderhouden;
- het maken van afspraken met partijen.

In 2019 zijn naast het reguliere onderhoud (o.a. maaien, snoeien, reinigen) en het jaarlijks voorkomende groot onderhoud (o.a. baggeren, dunnen van houtopstanden, herstel van wegen en paden) extra groot onderhoud maatregelen voorzien. Deze volgen uit de meerjarenplanning en worden in 2018, na controle in het veld, specifiek bepaald en voorbereid. Het programma groot onderhoud wordt nader toegelicht in de paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen.

Het Algemeen Bestuur heeft op 27 november 2017 goedkeuring verstrekt aan een planmatige aanpak van de bosopstanden om o.a. invulling te geven aan de problematiek van de essentaksterfte. In 2018 worden de boswerkzaamheden in het eerste werkblok Bleiswijkse Zoom Noord uitgevoerd en worden risicovolle essen in de overige gebiedsdelen aangepakt. Vooralsnog is in 2019 het werkblok Lage Bergse Bos en oostelijk deel Hoekse Park ingepland, dit aan de hand van de laatst bekende planning van Rijkswaterstaat voor de aanleg van de A16 Rotterdam. Afhankelijk van het moment waarop de realisatie daadwerkelijk gaat starten en het moment waarop de kwaliteitsimpuls Lage Bergse Bos in uitvoering komt zal de planning van dit werkblok nog kunnen schuiven.

Ook het beheersen van invasieve plaagsoorten zoals reuzenberenklauw, Japanse duizendknoop en springbalsemien is een belangrijk aandachtspunt. Deze soorten worden jaarlijks gemonitord zodat zij niet de overhand krijgen in de natuur- en recreatiegebieden.

In het kader van het project Ontwikkellocaties wordt vanaf 2018 een aantal lopende initiatieven en ontwikkellocaties met prioriteit opgepakt. In hoeverre de uitvoering hiervan zal leiden tot consequenties voor het beheerbudget was ten tijde van het opstellen van deze begroting 2019 nog niet inzichtelijk.

De Hennipgaarde, die in samenwerking met Stichting Natuurakkers beheerd zal gaan worden, is een voorbeeld waar de verbinding gezocht is met de sociale agenda van de gemeente(n) en de inzet van vrijwilligers en maatschappelijke organisaties.

Ook worden diverse gebieden beheerd door Natuur- en Vogelwacht Rotta en in het kader van het project Kwaliteitsimpuls Biodiversiteit worden hier nieuwe objecten aan toegevoegd. In 2019 zal verder worden gewerkt aan het zoeken naar en implementeren van nieuwe beheer- en samenwerkingsmodellen die de recreatie een nieuwe impuls kunnen geven en/of bijdragen aan versterken van landschaps- en natuurwaarden, aan het maatschappelijk draagvlak en kostenbeheersing of verdienvermogen.

Beheer Infrastructuur.

In de Gemeenschappelijke Regeling zijn de taken benoemd die het recreatieschap uitoefent ter realisering van de door hem te behartigen belangen binnen het gebied. Eén van die taken is “het uitvoeren van feitelijke werkzaamheden ter uitvoering van gemeentelijke verplichtingen op basis van de Wegenwet”. In 2019 zal worden gewerkt aan een beheervisie waarin uitwerking gegeven wordt aan de wijze waarop de gemeenten als juridisch wegbeheerder en het recreatieschap als recreatief gebiedsbeheerder samenwerken.

Ad.2 Economisch beheer

De taken die binnen economisch beheer worden uitgevoerd zijn:

- Beheer grondpositie

- Beheer exploitaties

Het aantrekken van structurele exploitaties is er op gericht de identiteit en attractiewaarde van het gebied te versterken. Evenementen dienen te passen binnen de beleidsmatige kaders van de gemeenten op o.a. het gebied van veiligheid en de landelijke regelgeving vanuit de flora- en faunawet. Daarnaast is het maatschappelijk draagvlak van groot belang.

Het Dagelijks Bestuur heeft op 2 oktober 2017 een marketing- en communicatiestrategie vastgesteld. Hiermee is het project Marketing en Programmering in de uitvoeringsfase terechtgekomen. Ook het project Ontwikkellocaties is in de uitvoeringsfase beland. Beide projecten zullen naar verwachting in 2019 doorwerken in het economisch beheer.

Beheer grondposities

De grondposities (gronden en opstallen binnen het werkingsgebied) worden zodanig beheerd dat dit bijdraagt aan de lange termijn strategie van het recreatieschap. Het resultaat hiervan is dat voldaan wordt aan de rechten en plichten die het bezit van grond met zich meebrengt. Hieronder valt ook het afstoten van posities die geen (recreatief) belang dienen, alsmede het verwerven van gronden die van belang kunnen zijn voor toekomstige ontwikkelingen van het recreatieschap.

Beheer exploitaties

Het beheer van exploitaties heeft betrekking op het aangaan van overeenkomsten met derden gericht op de exploitatie en/of het gebruik van schapsgronden en –opstallen (passend binnen de huidige ambities van het recreatieschap), alsmede het actief administratief, financieel, juridisch en relationeel beheren van deze overeenkomsten.

Het resultaat is het vastleggen en actief beheren van privaatrechtelijke afspraken, waarbij een optimale netto-opbrengst wordt nagestreefd.

Ad.3 Regelgeving & handhaving

Regelgeving & handhaving bestaat uit de volgende onderdelen:

- Vergunningen, ontheffingen en toestemmingen;
- Toezicht en handhaving.

Vergunningen, ontheffingen en toestemmingen

De recreatiegebieden kunnen gebruikt worden voor het recreëren door individuen en door groepen. Voor beide vormen van gebruik geldt dat niet alles altijd mag en kan. Wanneer een gebruiker of organisatie een bepaalde activiteit wil uitvoeren binnen het recreatieschap, vraagt hij hiervoor een vergunning, ontheffing of toestemming aan. Dit komt voort uit het oogpunt van de doelstellingen van de Gemeenschappelijke Regeling en de openbare orde en veiligheid. Het recreatieschap verleent vergunningen en ontheffingen uitsluitend op basis van de Gebiedsverordening Recreatieschap Rottmeren 2018. Toestemmingen worden vanuit de eigenstandige privaatrechtelijke bevoegdheid van het schap zelf gegeven.

Toezicht en handhaving

Toezicht en Handhaving (T&H) bestaat uit de onderdelen gastheerschap, daadwerkelijke handhaving en de regierol bij samenwerking. De invulling van de drie onderdelen leidt tot een compleet palet van activiteiten op de doelstelling schoon, heel en veilig in een gebied. Dit palet wordt ingevuld op basis van de aard en het gebruik van het gebied.

Basisuitgangspunten voor de inzet van T&H zijn de veiligheid van de gebruikers van de gebieden zo goed mogelijk waarborgen en de eigendommen van het schap heel houden. Hiermee wordt prioriteit gegeven aan de veiligheid van de recreant en worden andere zaken alleen aangepakt als de beschikbare middelen niet volledig aan handhaving besteed moeten worden.

Ad.4 Communicatie

Het bestuur wordt gefaciliteerd in het vertalen van haar ambities aan het publiek en op een positieve wijze beïnvloeden van de publieke opinie. Daarnaast wordt de promotie van de recreatiegebieden en de routenetwerken verzorgd, zodat de bekendheid wordt vergroot en het bezoek aan de gebieden wordt gestimuleerd. Hiervoor zullen met name digitale communicatiemiddelen worden ingezet. Indien van toepassing werkt communicatie daarin samen met andere (terreinbeherende) organisaties. Om het budget voor communicatie zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten, wordt de methodiek van de leefstijlen voor dagrecreatie gebruikt in het benaderen van doelgroepen.

Financiën: Wat gaat het kosten?

Programma 1. Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	Rekening 2017	Begroting 2018 na wijziging	Begroting 2019
Lasten			
Gebiedsbeheer	3.533.226	3.472.200	3.518.700
Economisch beheer	306.507	296.800	290.800
Regelgeving & handhaving	480.100	481.400	493.900
Communicatie	21.006	24.000	24.600
Totaal lasten	4.340.838	4.274.400	4.328.000
Baten			
Gebiedsbeheer	37.088	37.357	37.357
Economisch beheer	707.427	700.000	700.000
Regelgeving & handhaving	-	-	-
Communicatie	-	-	-
Totaal baten	744.515	737.357	737.357
Saldo gewone bedrijfsvoering	3.596.323-	3.537.043-	3.590.643-
Diverse lasten en baten			
Diverse lasten	50.555	-	-
Diverse baten	89.629	-	-
Saldo diverse lasten en baten	39.074	-	-
Kredieten			
Lasten kredieten	38.559	-	-
Baten kredieten (bijdragen derden)	-	-	-
Saldo kredieten	38.559-	-	-
Totaal saldo van baten en lasten	3.595.808-	3.537.043-	3.590.643-
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves			
Toevoeging reserves	-	-	-
Onttrekking reserves	237.012	133.500	133.500
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	237.012	133.500	133.500
Resultaat	3.358.796-	3.403.543-	3.457.143-

De lasten voor 2019 gebiedsbeheer van € 3.5 mln. bestaan voor € 1.1 mln. uit regulier onderhoud, de jaarlijkse dotatie aan de voorziening Groot Onderhoud van € 1.65 mln., lasten dienstverlening Staatsbosbeheer € 0.7 mln. en overig lasten van € 65.000.

Zie voor de dotatie aan de voorziening Groot Onderhoud ook de verdere toelichting op de voorziening Groot Onderhoud bij paragraaf 4.2 Onderhoud kapitaalgoederen.

In de lasten voor economisch beheer is de mutatie uit de jaarrekening 2017 meegenomen op de lasten voor belastingen (minus € 25.000) en verzekeringen (plus € 16.500).

De baten op gebiedsbeheer bestaan uit de jaarlijkse vrijval uit de voorziening afkoopsommen voor € 24.157 en (bijdragen) veerpont € 13.200.

Vanaf de 1^e ste begrotingswijziging 2018 is jaarlijks een bedrag aan inkomsten leges en vergunningen begroot van € 20.000. Het bedrag aan begrote baten huren/pachten bedraagt € 680.000. De totale geraamde baten bedragen daarmee € 700.000.

Het begrote bedrag van € 133.500 aan geplande onttrekkingen ten gunste van de exploitatie uit de reserves betreffen de volgende posten:

1. Een bedrag van € 12.700 vanuit de investeringsreserve ten behoeve van de jaarlijkse afschrijvingslasten van de sluiswachterswoning;
2. Een bedrag van € 120.800 vanuit de Reserve beheer Noordoevers als jaarlijkse dekking voor het onderhoud aan de Noordoevers.

3.2 Programma 2: Ontwikkeling

Ambitie: Wat willen we bereiken?

Het bestuur wordt geadviseerd over de implementatie van mogelijke nieuwe ontwikkelingen die passen binnen de doelstelling van de Gemeenschappelijke Regeling en die een recreatieve meerwaarde opleveren en/of de natuurwaarde versterken. De bestuurlijk ambities en het kader voor de gewenste ontwikkelingen in het werkingsgebied van het schap waren vastgelegd in het programmaplan De Rotte Verdient 't. In de gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling die per 1 januari 2018 in werking is getreden, is echter bepaald dat de raden van de deelnemende gemeenten de kaders voor het recreatiebeleid vaststellen. Bovendien vragen opgaven als toenemende verstedelijking, klimaatopgaven en gezondheid om een nieuwe visie op de functie en inrichting van het gebied. Om hier invulling aan te geven is in 2018 gestart met het opstellen van het Kader recreatieschap Rottemeren (vast te stellen door de drie individuele raden van de schapsgemeenten) en de Visie gebied Rottemeren (vast te stellen door het recreatieschap). In verband hiermee is het programma De Rotte Verdient 't eind 2017 beëindigd. De binnen het programma lopende en nog op te starten projecten zijn als zelfstandige projecten gecontinueerd.

Ten tijde van het opstellen van deze begroting waren het kader en de visie nog niet vastgesteld. De focus van het programma De Rotte Verdient 't lag op de strategische gebiedsopgave voor het recreatiegebied Rottemeren. Deze strategische opgave is uitgewerkt in de volgende zes doelen:

1. Verbeteren stad-landverbinding;
2. Beter verbinden met omliggende groen-blauwe gebieden;
3. Versterken identiteit;
4. Verbeteren draagvlak met gebiedspartijen;
5. Gebieden beter verbinden met bestuurlijke en maatschappelijke opgaven;
6. Beter inpassen grote gebiedsopgaven.

Aanpak: Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

Het bestuur wordt geadviseerd over in te nemen standpunten ten aanzien van initiatieven die de doelstelling van het schap raken. Zo wordt inspraak geleverd op 'ruimtelijke plannen' en initiatieven van derden (bijvoorbeeld de aanleg van de warmteleiding Rotterdam-Leiden door het gebied en de realisatie van de Holland Rail Terminal in Bleiswijk). Hiervoor wordt het product Planvorming & Gebiedsontwikkeling op basis van reguliere uren geleverd. Voorts wordt invulling gegeven aan nieuwe projecten en ontwikkelingen met als doel vitale en aantrekkelijke gebieden te realiseren en te behouden, o.a. in de programma's Gebiedsontwikkeling A16 en Rivieroevers.

Gebiedsontwikkeling A16

In 2017 is het Tracébesluit A16 Rotterdam onherroepelijk geworden en is Rijkswaterstaat gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor de realisatie van de snelweg. Het recreatieschap wil de directe inpassing van de A16 Rotterdam aangrijpen om te komen tot een optimale en toekomstbestendige herinrichting van het gehele Lage Bergse Bos. Deze herinrichting omvat in de eerste plaats de wettelijk voorgeschreven maatregelen die direct samenhangen met de inpassing van de A16. De kosten hiervan zijn voor rekening van Rijkswaterstaat. Daarnaast bevat

de herinrichting bovenwettelijke maatregelen die niet op Rijkswaterstaat kunnen worden verhaald.

Rivieroevers

Het programma Rivieroevers wordt uitgevoerd door de gemeente Rotterdam en mede gefinancierd met middelen van het recreatieschap. Deze samenwerking wordt verankerd in een samenwerkingsovereenkomst. In deze samenwerkingsovereenkomst wordt o.a. vastgelegd aan welke projecten binnen het programma Rivieroevers de schapsbijdrage besteed wordt.

Financiën: Wat gaat het kosten?

Programma 2. Ontwikkeling	Rekening 2017	Begroting 2018 na wijziging	Begroting 2019
Lasten			
Planvorming & gebiedsontwikkeling	228.400	228.600	234.500
Marketing & productontwikkeling	-	-	-
Totaal lasten	228.400	228.600	234.500
Baten			
Planvorming & gebiedsontwikkeling	-	-	-
Marketing & productontwikkeling	-	-	-
Totaal baten	-	-	-
Saldo gewone bedrijfsvoering	228.400-	228.600-	234.500-
Diverse lasten en baten			
Diverse lasten		-	-
Diverse baten	583.372	-	-
Saldo diverse lasten en baten	583.372	-	-
Kredieten			
Lasten kredieten	1.627.217	347.416	437.926
Baten kredieten (bijdragen derden)	442.973	-	32.086
Saldo kredieten	1.184.243-	347.416-	405.839-
Totaal saldo van baten en lasten	829.271-	576.016-	640.339-
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves			
Toevoeging reserves	-	-	-
Onttrekking reserves	1.177.968	347.416	405.839
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.177.968	347.416	405.839
Resultaat	348.697	228.600-	234.500-

De lasten op planvorming en gebiedsontwikkeling betreffen de dienstverleningslasten SBB voor een bedrag van € 234.500.

Voor 2019 is voor een totaal bedrag van € 405.839 aan lasten voor (lopende) kredieten begroot welke ten laste van de exploitatie komen. Dit zijn geen investeringen met maatschappelijk nut. Zie onderstaande specificatie in de krediettabel. Deze lasten worden volledig gedekt vanuit de investeringsreserve c.q. bijdragen derden.

Kredieten

Naam krediet	Sluitdatum	Totaal krediet	exploitatie of activeren (miv 2018)	Realisatie t/m 2017	Begroting 2018 (na 1e bw 18)	Prognose 2019	Prognose tm 2019	% lasten t.o.v. totaal krediet
Inrichting Evenemententerrein HBB	2019	350.000		28.111	0	321.889	350.000	100%
- Dekking uit Investeringsreserve		350.000	exploitatie	28.111	0	321.889	350.000	
Projectplan Marketing en Programma rotte	2019	209.800		157.745	0	52.055	209.800	100%
- Dekking uit Investeringsreserve		209.800	exploitatie	157.745	0	52.055	209.800	
Verlengde Molengangenpad	2019	282.000		3.733	167.997	110.270	282.000	100%
- Dekking uit Investeringsreserve		282.000	activeren	3.733	167.997	110.270	282.000	
Fase 2 Vaarnetwerk	2019	450.000		128	305.611	144.261	450.000	100%
- Dekking uit Investeringsreserve		300.000	activeren	128	203.741	96.131	300.000	
- Dekking bijdragen derden		150.000		0	101.870	48.130	150.000	
bewegwijzeringsysteem vanaf de Rotte	2019	200.000		191	135.827	63.982	200.000	100%
- Dekking uit Investeringsreserve		100.000	exploitatie	191	67.914	31.895	100.000	
- Dekking bijdragen derden		100.000		0	67.914	32.086	100.000	
2e ring fietspad Kooilaan	2019	600.000		170	407.482	192.348	600.000	100%
- Dekking uit Investeringsreserve		300.000	activeren	170	203.741	96.089	300.000	
- Dekking bijdragen derden		300.000		0	203.741	96.259	300.000	
Totaal programma 3		2.091.800		190.078	1.016.917	884.805	2.091.800	
- Dekking uit Investeringsreserve		1.541.800		190.078	643.392	708.330	1.541.800	
- Dekking bijdragen derden		550.000		0	373.525	176.475	550.000	

totaal project **Verlengde Molengangenpad** bedraagt € 994,000 waarvan € 282,000 gedekt uit investeringsreserve en overige € 712,000 uit de restant Stadregio Rotterdam vanuit het verbindingsplan (zie balans RM).

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	Boekwaarde 1-1-2019	Investerings	Extra afschrijvingen	Afschrijvingen	Bijdrage van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2019
Ten laste van exploitatie							
Gronden en Terreinen	3.329			0			3.329
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	0			0			0
Machines, apparaten en installaties	0			0			0
Overige materiële activa	0			0			0
Totaal ten laste van exploitatie	3.329	0	0	0	0	0	3.329
Ten laste van afschrijvingsreserve							
Gronden en Terreinen	0			0			0
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	575	302		0			878
Machines, apparaten en installaties	0			0			0
Overige materiële activa	0			0			0
Totaal gedekt door afschrijvingsreserve	575	302	0	0	0	0	878
	3.904	302	0	0	0	0	4.207

Sinds 2018 zijn de verslaggevingsvoorschriften voor gemeenten en provincies voor Gemeenschappelijke Regelingen gewijzigd. Eén van de wijzigingen is dat investeringen met maatschappelijk nut vanaf 2018 geactiveerd dienen te worden. In bovenstaande krediettabel is aangegeven welke kredieten binnen de programma's (exploitatie) verantwoord worden en welke volgens het BBV worden geactiveerd (activeren).

Op de geactiveerde kredieten (projecten) wordt vervolgens jaarlijks afgeschreven. De afschrijvingslasten worden wel binnen de programma's (exploitatie) verantwoord. In 2019 zijn er nog geen afschrijvingslasten begroot omdat afschrijving start in het jaar nadat het krediet/project volledig is afgerond.

In 2018 is reeds tot een bestemmingsreserve Afschrijvingslasten RM besloten ter dekking van de toekomstige jaarlijkse afschrijvingslasten. De geplande activeringen voor 2019 bedragen € 302.490 waarbij tevens voor hetzelfde bedrag een toevoeging in 2019 is voorzien aan de bestemmingsreserve Afschrijvingslasten RM.

Het totaal aan geplande investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut (te activeren) bedraagt voor 2019 € 302.490 en is als volgt opgebouwd:

- Investerings t.b.v. het Verlengde Molengangenpad € 110.270;
- Investerings t.b.v. Fase 2 Vaarnetwerk € 96.131;
- Investerings t.b.v. 2e ring fietspad Kooilaan € 96.089.

Bij de laatste 2 investeringen is rekening gehouden dat bijdragen van derden (subsidies) worden gesaldeerd op het te activeren bedrag.

Kredieten

Het Dagelijks Bestuur heeft op 2 oktober 2017 besloten het programma De Rotte Verdient 't eind 2017 te beëindigen. De binnen het programma lopende en nog op te starten projecten zijn als zelfstandige projecten gecontinueerd, de kredieten die hiermee samenhangen zijn in deze begroting opgenomen.

Inrichting Evenemententerrein Eendragtspolder

De gemeente Lansingerland heeft in 2018 een evenementenvisie vastgesteld waarin een groei van het aantal grootschaligere evenementen mogelijk wordt gemaakt. Voor het evenemententerrein Hoge Bergse Bos zal in samenspraak met de gemeente in 2018 worden bezien welke investeringen nodig zijn om deze groei mogelijk te maken.

Er is € 350.000 gereserveerd om de noodzakelijke investeringen aan het evenemententerrein Hoge Bergse Bos uit te kunnen voeren.

Verlengde Molengangenpad

Op 21 december 2017 hebben de colleges van Lansingerland en Zuidplas en het Recreatieschap Rottmeren een intentieovereenkomst ondertekend voor het realiseren van het Verlengde Molengangenpad. Nadat gebleken is dat de aanleg van deze fietsverbinding op de oostelijke oever van de Rotte minder kansrijk was is begin 2017 gekozen voor de westelijke variant. In verband met de hiervoor benodigde grondaankoop zou hierdoor een tekort ontstaan van € 0,8 mln.

Inmiddels is een subsidie aangevraagd bij de Metropoolregio Den Haag Rotterdam, waarbij de verwachting is dat deze begin 2018 wordt toegekend en dat het project in 2019/2020 zal kunnen worden uitgevoerd.

2e fase vaarnetwerk

In vervolg op de realisatie in 2017 van het vaarnetwerk Rotte worden diverse inrichtingsmaatregelen uitgevoerd in de 2^e fase. Eind 2017 is € 150.000 UPG-subsidie toegezegd voor dit project. De uitvoering van loopt naar verwachting door in 2019.

Bewegwijzeringsstelsel van de Rotte

Dit project betreft het realiseren van een bewegwijzeringsstelsel vanaf de Rotte naar de diverse bestemmingen in het Rottmerengebied. Deze bewegwijzering wordt vormgegeven binnen de marketingstrategie Ook dit is de Rotte. Eind 2017 is € 100.000 UPG-subsidie toegezegd voor dit project. De uitvoering van loopt naar verwachting door in 2019.

2e ring fietspad Kooilaan

Dit project betreft de aanleg van een ontbrekende schakel in de tweede ring fietspad bij de Kooilaan als ontlasting van de fietspaden langs de Rotte, die op mooie dagen als te druk worden ervaren. Eind 2017 is € 300.000 UPG-subsidie toegezegd voor dit project. De uitvoering van loopt naar verwachting door in 2019.

3.3 Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene Dekkingsmiddelen	Rekening 2017	Begroting 2018 na wijziging	Begroting 2019
Lasten			
Algemene dekkingsmiddelen	-	10.000	10.300
Onvoorzien lasten	-	7.000	7.000
Totaal lasten	-	17.000	17.300
Baten			
Bijdragen	-	105.000	105.000
Deelnemersbijdrage	3.751.645	3.756.146	3.829.946
Totaal baten	3.751.645	3.861.146	3.934.946
Saldo gewone bedrijfsvoering	3.751.645	3.844.146	3.917.646
Diverse lasten en baten			
Diverse lasten		-	-
Diverse baten		-	-
Saldo diverse lasten en baten	-	-	-
Kredieten			
Lasten kredieten		-	-
Baten kredieten (bijdragen derden)		-	-
Saldo kredieten	-	-	-
Totaal saldo van baten en lasten	3.751.645	3.844.146	3.917.646
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves			
Toevoeging reserves	184.157	518.840	311.793
Onttrekking reserves	209.170	517.937	302.490
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	25.013	903-	9.303-
Resultaat	3.776.658	3.843.243	3.908.343

De lasten op de algemene dekkingsmiddelen voor 2019 bestaan voor € 10.300 aan bank- en treasury kosten en een budget onvoorzien 2019 van € 7.000.

In de baten zijn de rentebaten op de uitstaande gelden op € 105.000 begroot. De rentebaten 2017 zijn verantwoord onder het voormalige programma 1, voor de begroting 2019 in overzicht Overhead.

Zie voor de specificatie van de deelnemersbijdrage 2019 onderstaande tabel en toelichting.

De toevoeging aan de reserves van € 311.793 bestaat voor € 302.490 uit de toevoeging aan de Reserve Afschrijvingslasten (zie ook pagina 14 en 15) en voor € 9.303 het begrotingsresultaat 2019 wat aan de Algemene Reserve wordt toegevoegd.

Deelnemersbijdragen

Verdeling deelnemersbijdrage	Aandeel in nadelig exploitatiesaldo	Percentage
Gemeente Rotterdam	3.485.251	91%
Gemeente Lansingerland	191.497	5%
Gemeente Zuidplas	153.198	4%
TOTAAL	3.829.946	100%

Conform de eerdere besluitvorming van het bestuur zijn de deelnemersbijdragen gemaximeerd, waarbij alleen de jaarlijkse prijsindexatie doorberekend wordt aan de deelnemers. Concreet betekent dit dat slechts de prijsindexatie 2019 van 2,6% op de lasten (bedrag van € 73.800) is doorgerekend op de deelnemersbijdragen zoals die waren opgenomen in de begroting 2018. De overige mutaties zijn gesaldeerd op de Algemene Reserve.

3.4 Overzicht Overhead

Sinds 2018 wordt Overhead niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's verantwoord, maar centraal in deze paragraaf wordt opgenomen. Voor de bepaling van de overhead is aangesloten bij de taakvelden zoals beschreven in het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Ambitie: Wat willen we bereiken?

Bestuurlijke en juridische advisering aan het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur, over ten minste de volgende aandachtsgebieden:

- lopende zaken, beleid, ontwikkelingen en toekomst van het schap
- nieuwe of gewijzigde wet- en regelgeving die van invloed zijn op het schap

Daarbij wordt rekening gehouden met wat er speelt op de betreffende beleidsvelden en met het netwerk binnen en buiten het recreatieschap. Dit netwerk bestaat uit schapsdeelnemers, ambtelijk apparaat, natuur- en milieuorganisaties en stakeholders in het schapsgebied. Daarnaast worden de bestuursvergaderingen voorbereid, worden verslagen gemaakt en worden acties uitgezet bij de ambtelijke organisatie van Staatsbosbeheer.

Per 1 januari 2018 is de gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling in werking getreden. Deze wijziging was noodzakelijk vanwege uittreding van de provincie Zuid-Holland. De wijziging is vormgegeven door de gemengde regeling (waaraan raden en colleges deelnemen) om te zetten in een collegeregeling (waaraan uitsluitend colleges deelnemen). In 2017 is – binnen de formele vereisten van de oude Gemeenschappelijke Regeling – een nieuwe werkwijze en portefeuilleverdeling gehanteerd. Deze werkwijze is in 2018 gecontinueerd en zal worden verwerkt in de werkwijze die wordt ingekaderd door de gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling.

Aanpak: Wat gaan we daarvoor doen?

De ondersteuning van het Dagelijks en het Algemeen Bestuur vindt plaats door het leveren van de volgende producten:

1. Bestuursproducten;
2. Juridische ondersteuning en advisering;
3. Financiën.

Ad.1 Bestuursproducten

De bestuursproducten omvatten:

- het voorbereiden en plannen van bestuursvergaderingen;
- het verslagleggen van bestuursvergaderingen en het (laten) uitvoeren wat afgesproken is;
- het signaleren van knelpunten in de uitvoering en het aandragen van oplossingen;
- eerste aanspreekpunt zijn voor schapsdeelnemers, ambtelijk apparaat en stakeholders voor alle zaken/ projecten die in schapsverband spelen;
- het vertegenwoordigen van de schapsbesturen in ambtelijke en bestuurlijke netwerken en gremia van de deelnemers.

Ad.2 Juridische ondersteuning en advisering

Dit product heeft betrekking op de (algemene) juridische advisering op het gebied van publiek- en privaatrecht en het implementeren, toepassen en evalueren van wet- en regelgeving relevant voor

de Gemeenschappelijke Regeling (Wet Gemeenschappelijke Regelingen en Algemene wet bestuursrecht).

Ad.3 Financiën

In het kader van de financiële ondersteuning worden de volgende activiteiten uitgevoerd:

- verzorgen van de financiële administratie van de Gemeenschappelijke Regeling: tijdige en systematische vastlegging van baten, lasten en in- en uitgaande geldstromen;
- incasseren van gelden als gevolg van verkoop, heffing en/of in privaatrechtelijke overeenkomsten overeengekomen vergoedingen;
- toetsen van bestuursvoorstellen op incidentele en/of structurele financiële consequenties;
- het voeren van periodieke budgetgesprekken met budgethouders en projectleiders;
- opstellen van de planning & control producten, zoals begroting, najaarsrapportage en jaarstukken;
- begeleiden van de werkzaamheden van de accountant (interim controle, subsidie-controles, jaarrekeningcontrole).

Financiën: Wat gaat het kosten?

Overhead	Rekening 2017	Begroting 2018 na wijziging	Begroting 2019
Lasten			
Bestuursproducten	111.838	113.700	116.700
Juridische ondersteuning en advisering	24.910	15.300	15.700
Financiën	89.643	82.100	84.300
Totaal lasten	226.391	211.100	216.700
Baten			
Bestuursproducten	-	-	-
Juridische ondersteuning en advisering	-	-	-
Financiën	110.000	-	-
Totaal baten	110.000	-	-
Saldo gewone bedrijfsvoering	116.391-	211.100-	216.700-
Diverse lasten en baten			
Diverse lasten		-	-
Diverse baten		-	-
Saldo diverse lasten en baten	-	-	-
Kredieten			
Lasten kredieten	27.141	-	-
Baten kredieten (bijdragen derden)	-	-	-
Saldo kredieten	27.141-	-	-
Totaal saldo van baten en lasten	143.532-	211.100-	216.700-
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves			
Toevoeging reserves	-	-	-
Onttrekking reserves	27.141	-	-
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	27.141	-	-
Resultaat	116.391-	211.100-	216.700-

De lasten op Overhead bedragen voor een bedrag van € 183.800 aan dienstverleningslasten SBB . Daarnaast is een budget voorzien van totaal € 32.900 voor overige bestuurs- en advieskosten en accountantskosten 2019.

De rentebaten 2017 zijn verantwoord onder het voormalige programma 1, en nu zichtbaar in overzicht Overhead. Vanaf 2018 zijn deze baten opgenomen onder de algemene dekkingsmiddelen.

4. Paragrafen

4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen weerspiegelt de mate waarin het schap in staat is middelen vrij te maken om de risico's die zich in de praktijk voordoen op te vangen zonder dat dit betekent dat het beleid veranderd / ingekrompen moet worden.

Conform de nota weerstandsvermogen wordt de ratio weerstandsvermogen berekend om te bepalen of het schap in staat is voldoende financiële middelen vrij te maken voor het dekken van de risico's op het moment dat de risico's zich voordoen. Voor de waardering van de toereikendheid van het weerstandsvermogen wordt de volgende tabel gehanteerd.

Ratio weerstandsvermogen

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$> 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Risico	Aard van het risico	Financiële omvang risico	Kans van optreden*	Impact (uitgaande van vier jaar)
1. Invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb) voor overheidsondernemingen	Incidenteel/structureel	p.m.	Laag	p.m.
2. Koersrisico	Structureel	€ 500.000	Laag	€ 100.000
3. Locatie asfaltfabriek	Incidenteel	€ 285.000	Laag	€ 57.000
4. Essentaksterfte	Incidenteel/structureel	€ 150.000	Laag	€ 30.000
5. Nazorg grondwaterverontreiniging stortplaats HBB	Incidenteel	€ 87.000	Laag	€ 17.400

6. Warmteleiding	Incidenteel	€ 25.000	Laag	€ 5.000
Mogelijke procedure i.v.m. geannuleerd evenement	Incidenteel	p.m.	Laag	p.m.
Totaal		€ 1.047.000		€ 209.400

* De financiële impact wordt berekend door bij een hoog risico 80%, bij een gemiddeld risico 50% en bij een laag risico 20% van het bedrag van de financiële omvang te nemen.

De weerstandscapaciteit bedraagt eind 2019 naar verwachting € 5 mln. (gelijk aan de stand van de Algemene Reserve per eind 2019). Dit resulteert in een ratio van het weerstandsvermogen voor 2019 van ruim 23. Dit wordt geclassificeerd als uitstekend. Hierna worden de geïnventariseerde risico's toegelicht.

Risico 1: Invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb) voor overheidsondernemingen

Invoering Vennootschapsbelasting (Vpb) voor overheidsondernemingen

Met ingang van 1 januari 2016 is de Vpb-plicht voor overheidslichamen, waaronder gemeenschappelijke regelingen, ingevoerd. De vennootschapsbelastingrisico's zijn inmiddels in beeld gebracht. Daarbij is uitgegaan van de begroting 2015 en de realisatie 2016. Per activiteit of cluster van activiteiten is beoordeeld of met de uitvoering van de betreffende activiteit een onderneming in fiscaalrechtelijke zin wordt gedreven. Er is sprake van een fiscale onderneming indien aan elk van de volgende drie voorwaarden is voldaan:

1. Duurzame organisatie van kapitaal en arbeid;
2. Deelname aan het economisch verkeer;
3. Winstoogmerk en/of concurrentie.

Voor een aantal activiteiten, dat valt onder economisch beheer (huren en erfpacht) is waarschijnlijk geen sprake van een fiscale onderneming, omdat geen sprake is van deelname aan het economisch verkeer. Aan dit criterium is niet voldaan aangezien de activiteiten beperkt zijn tot 'normaal vermogensbeheer'. In dit geval kan worden gesteld dat sprake is van normaal vermogensbeheer, omdat er slechts beperkt arbeid wordt verricht en er geen causaal verband is tussen arbeid en rendement.

Voor de overige activiteiten is ook geen sprake van een fiscale onderneming omdat geen sprake is van structurele vermogensoverschotten of wordt het standpunt ingenomen dat een vrijstelling kan worden toegepast, zodat geen vennootschapsbelasting is verschuldigd.

Aangezien het ingenomen standpunt van de Recreatieschappen (nog) niet is afgestemd met de Belastingdienst, blijft de vennootschapsbelasting een beperkt risico. Dit is echter niet te kwantificeren en wordt derhalve beschouwd als een PM-post.

Risico 2: Koersrisico

Het schap heeft nog voor een bedrag van ca. € 2 mln. aan leningen uitstaan bij de Royal Bank of Scotland. In 2017 is dit bedrag aan uitstaande leningen niet gewijzigd.

Voor de berekening van het koersrisico wordt gelijk aan voorgaande jaren een percentage van 25% van de boekwaarde gehanteerd. Voor het schap betekent dit dat het koersrisico geraamd kan worden op een bedrag van € 500.000. Het betreft een laag risico.

Risico 3: Locatie asfaltfabriek

De saneringsplicht voor de locatie Asfaltfabriek is in 2007 afgelopen. Het recreatieschap beschouwt zich onschuldig eigenaar die niet voor de kosten (indicatie € 285.000) kan worden aangesproken. Zoals op 29 november 2007 aan het Algemeen Bestuur is medegedeeld heeft het Dagelijks Bestuur op basis van deze informatie op 20 september 2007 besloten niet tot sanering over te gaan. De locatie van de asfaltfabriek ligt in het tracé van de toekomstige A16 Rotterdam en zal in dit kader worden gesaneerd door Rijkswaterstaat. De kosten worden door Rijkswaterstaat en de provincie Zuid-Holland gedragen. Het schap zal hier waarschijnlijk geen bijdrage in hoeven te doen. Het risico voor het recreatieschap wordt laag ingeschat, de financiële impact bedraagt van € 57.000.

Risico 4: Essentaksterfte

Het recreatieschap heeft in 2017 besloten het areaal bos waarin Essen voorkomt in een fasering van zes jaar om te vormen. Als eerste is in 2018 de Bleiswijkse Zoom aan de beurt, in dit deelgebied worden alle aangetaste essen weggehaald. Risicobomen in andere deelgebieden worden eveneens in 2018 verwijderd.

Bij de jaarrekening 2017 is het risico verlaagd naar € 150.000, wat bij een lage kans leidt tot een impact van € 30.000.

Risico 5: Nazorg Grondwaterverontreiniging stortplaats Hoge Bergse Bos

Uit de eindinspectie van de stortplaats in het Hoge Bergse Bos is gebleken dat het beheerssysteem dat rondom de stortheuvels is aangelegd niet optimaal werkt. Er is een (klein) risico dat in de toekomst een verontreiniging in het grondwater in de omgeving wordt vastgesteld, waardoor bodemsaneringsmaatregelen noodzakelijk zijn. Met dit risico is in het door Gedeputeerde Staten goedgekeurde nazorgplan geen rekening gehouden. Indien een dergelijke saneringsnoodzaak aanwezig is, dan is de Provincie Zuid-Holland van mening dat het recreatieschap gedurende 10 jaar rekening moet houden met kosten op basis van de maatregelen en de mogelijke kosten die op € 87.000 worden geraamd wat bij een lage kans leidt tot een impact van € 17.400. Het recreatieschap kan zich vinden in deze benadering die goedkoper is dan het hernieuwd aanleggen van de drainage.

Risico 6: Warmteleiding

Door het Warmtebedrijf Rotterdam is op 25 augustus 2016 ten behoeve van een warmteleiding Rotterdam- Leiden een verzoek ingediend om toestemming te krijgen voor het aanleggen van een warmteleiding door het Recreatiegebied Rottmeren. Een dergelijke ontwikkeling vraagt personele inzet vanuit Staatsbosbeheer. Daarnaast zijn materiële kosten verbonden aan de inpassing van deze voorziening. Er is niet alleen sprake van een ondergrondse leiding doch ook van een gebouw (booster). In hoeverre nu of in de toekomst vertakkingen zullen worden gerealiseerd die ook impact op het Rottmerengebied is nog niet duidelijk. Ambtelijk is aan de initiatiefnemer aangegeven dat het Recreatieschap de (personele) kosten die zij maakt vastlegt en deze kosten in rekening zal brengen bij de initiatiefnemer. Dit wordt nog bestuurlijk vastgelegd in een overeenkomst.

Het risico voor het Recreatieschap bedraagt vooralsnog € 25.000 met een lage kans van optreden betekent dit een impact van € 5.000.

Risico 7: Mogelijke procedure ivm geannuleerd evenement

Onzeker is nog of het tot een procedure komt met de organisator van een geannuleerd evenement.

Kengetallen

Voor het verhogen van de transparantie en om makkelijker inzicht te krijgen in de financiële positie en de baten en de lasten worden met ingang van de begroting 2017 een aantal voorgeschreven kengetallen opgenomen.

Kengetallen	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
netto schuldquote	n.b.	n.b.	n.b.
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	n.b.	n.b.	n.b.
solvabiliteitsrisico	76%	72%	71%
structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%

Deze kengetallen geven enig inzicht in de financiële positie en de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de organisatie.

De netto schuldquote geeft een beeld van het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Bij de “netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen” worden ook de verstrekte leningen meegenomen. Een negatieve schuldquote geeft in feite aan dat er per saldo geen sprake is van een schuld.

De solvabiliteitsratio wordt berekend als het percentage van het totale eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen van het schap. Dit geeft inzicht in de mate waarin het schap in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Het kengetal “structurele exploitatieruimte” geeft aan of de structurele baten groter zijn dan de structurele lasten. Dit wordt in het kengetal als percentage van de totale baten uitgedrukt. Dit kengetal zegt in feite iets over het structurele jaarrekeningsaldo, d.w.z. zonder alle incidentele baten en lasten.

4.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Het goed onderhouden van de gebieden is een belangrijke taak voor het schap om duurzaam gebruik mogelijk te maken. Als basis voor het plannen van regulier- en groot onderhoud en vervangingsinvesteringen wordt het Terrein Beheer Model (TBM) gehanteerd. Dit model is gebaseerd op zogenaamde doeltypen (bijvoorbeeld speel- en ligweide, strand of bos) waarvoor een gestandaardiseerde inrichting met daarbij behorende onderhoudscycli en normkosten zijn bepaald. Het totaal aan oppervlaktes, stuks en lengte van de aanwezige doeltypes bepaalt met de cycli en de normkosten de geplande uitgaven voor meerjarig duurzaam onderhoud.

De geplande uitgaven van groot onderhoud fluctueren van jaar tot jaar. Dit kan een direct en groot effect hebben op het jaarresultaat en daarmee op de jaarlijkse deelnemersbijdrage. Om dit ongewenste effect zoveel mogelijk te voorkomen heeft het schap ervoor gekozen om een egaliseringsvoorziening groot onderhoud in te stellen. Jaarlijks wordt een vastgestelde dotatie ten laste van de exploitatie gebracht en de werkelijke onderhoudslasten worden ten laste van de Voorziening verantwoord.

Jaarlijks worden de geplande uitgaven, de dotatie en de werkelijke kosten gemonitord. Elke vier jaar wordt de dotatie opnieuw berekend en vastgesteld tenzij uit de monitoring volgt dat eerder een bijstelling nodig is. In 2015 heeft voor het laatst een herijking van TBM plaatsgevonden die tot een nieuwe dotatie heeft geleid.

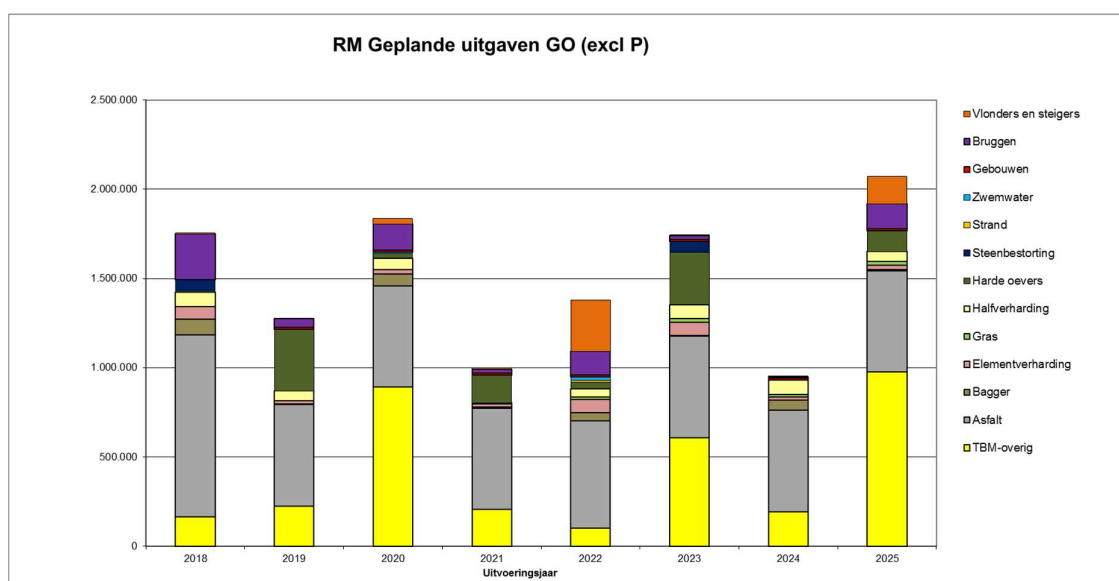
Vervangingsinvesteringen voor kunstwerken (> € 50.000) en gebouwen worden apart aan het bestuur ter besluitvorming aangeboden. Er staan voor 2019 geen vervangingsinvesteringen gepland.

Onderstaande tabel laat het verwachte verloop van de voorziening Groot Onderhoud zien voor de komende jaren rekening gebaseerd op de meest recente schatting d.d. begin 2018 (v.w.b. de onttrekkingen) en verder zoals boven aangegeven.

STAND VOORZIENING	2018	2019	2020	2021	2022
Stand voorziening per 1/1	3.424.828	3.003.131	3.100.934	2.516.720	2.952.815
Dotatie	1.654.900	1.654.900	1.654.900	1.654.900	1.654.900
Onttrekking	2.076.597	1.557.097	2.239.115	1.218.805	1.682.301
Stand voorziening per 31/12	3.003.131	3.100.934	2.516.720	2.952.815	2.925.414

NB: de onttrekking 2018 is inclusief de vanuit 2017 doorgeschoven werken.

In onderstaand staafdiagram zijn de geplande uitgaven voor Groot Onderhoud (*alleen de materiële lasten*) op de verschillende categorieën weergegeven. De bedragen zijn exclusief de personele lasten van 22%.

Conform de meerjarenplanningen Groot Onderhoud zijn voor 2019 de volgende maatregelen groot onderhoud en vervangingsonderhoud voorzien (exclusief P-kosten):

• Groot onderhoud aan oevers (beschoeiingen en steenbestortingen)	€	344.565
• Groot onderhoud aan verhardingen asfalt, klinkers en halfverharding	€	623.500
• Groot onderhoud aan elementverharding	€	15.900
• Groot onderhoud aan bruggen & steigers	€	50.955
• Groot onderhoud watergangen baggeren	€	6.100
• Groot onderhoud gebouwen	€	10.800
• Diverse overige werkzaamheden	€	224.489

Totaal exclusief personele lasten	€	1.276.309
Personele lasten (22%)	€	280.788

Totaal inclusief personele lasten	€	1.557.097
-----------------------------------	---	-----------

4.3 Financiering

Kasgeldlimiet

Tot het kasgeld behoren alle vlottende schulden < 1 jaar, de contante gelden in kas, de uitgaande gelden < 1 jaar en de tegoeden / schulden rekening-courant. Doel van de kasgeldlimiet is het beperken van de renterisico's op de korte schuld. De korte schuld is bedoeld voor de lopende uitgaven en zodoende is de limiet gekoppeld aan het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,2% van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het jaar. Er wordt voldaan aan de kasgeldlimiet, aangezien er per saldo geen sprake is van een kortlopende schuld.

Renterisiconorm

De renterisiconorm stelt een limiet aan het renterisico over de lange termijn financiering. Het renterisico is het geldbedrag aan leningen dat in een bepaald jaar aan renteherziening en herfinanciering onderhevig is. Het renterisico mag maximaal 20% van het begrotingstotaal per 1 januari van het betreffende kalenderjaar bedragen. De renterisiconorm benadrukt het belang van een goede spreiding van de leningenportefeuille en de renterisico's. De renterisiconorm is niet van toepassing, aangezien er geen sprake is van opgenomen geldleningen.

Schatkistbankieren

Het schatkistbankieren is gebaseerd op het principe van zero-balancing. Zero-balancing betekent het dagelijks overboeken van het saldo boven een vastgesteld drempelbedrag van minimaal € 250.000 en maximaal € 2,5 mln. op een bankrekening ten gunste van de rekening-courant die een decentrale overheid heeft bij de schatkist dan wel het aanvullen van een bankrekening ten laste van de rekening-courant die een decentrale overheid heeft bij de schatkist. Voor het schap zijn de benodigde overeenkomsten met het Rijk afgesloten. Dagelijks worden de rekeningen afgeroomd tot een bedrag van € 50.000 ten gunste van het schatkistbankieren.

De beleggingen bij de Royal Bank of Scotland blijven tot het einde van de huidige looptijd, of tot het moment van vrijvallen, gecontinueerd omdat deze vallen onder de vrijstelling van invoeringsdatum schatkistbankieren.

4.4 Grondbeleid

Algemeen

Binnen het grondbeleid van het natuur- en recreatieschap staan enkele uitgangspunten centraal.

Grond is een middel en geen doel. Voorop staat dat grond en vastgoed middelen zijn om schapsdoelen te bereiken; grondbeleid beantwoordt niet de vraag welke beleidsdoelen bereikt dienen te worden. Die vraag wordt beantwoord in bijvoorbeeld schapsvisies, gebiedsplannen en specifieke projecten. Grondbeleid faciliteert, is op uitvoering gericht en geeft handvatten voor het realiseren van doelstellingen op het vlak van natuur en (openlucht)recreatie, binnen de kaders van de Gemeenschappelijke Regeling.

Bij en met de inzet van grond en vastgoed wordt financiële optimalisatie (van zowel kosten als opbrengsten) nagestreefd. Hiermee wordt bijgedragen aan het resultaat van de schapsbegroting.

Bij en met de inzet van grond en vastgoed wordt samenwerking met gebiedspartijen gezocht. Samenwerking en verbinding met andere publieke en private actoren biedt verbeterde kansen om de ambities voor natuur en recreatie te realiseren. Daarbij is het schap zich steeds bewust van haar rol ten opzichte van andere partijen (waaronder gemeenten, ook gelet op hun planologisch primaat). Het schap handelt in beginsel alleen binnen de begrenzing van taken en doelstellingen zoals vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling.

Hoewel het schap zelf geen grond- of opstalexploitaties voert, heeft zij in haar aanpak een actieve houding. Hierbij stuurt zij – in samenwerking met de andere gebiedspartijen - actief op programmering, kostenbeheersing en opbrengstopimalisatie. Het schap werkt innovatief en extern gericht, zoekt naar nieuwe verbanden tussen enerzijds grond en vastgoed en anderzijds maatschappelijke of commerciële (verdien)modellen van derden en geeft waar mogelijk ruimte aan nieuwe technologieën en duurzame toepassingen.

Het schap zet in op risicomanagement dat past bij het specifieke risicoprofiel. Daarbij geldt dat het schap in beginsel niet risicodragend deelneemt in gebieds- en vastgoedontwikkelingen.

Bij de inzet van grond en vastgoed werkt het schap transparant en marktconform.

Financieel

Naast het algemene uitgangspunt van financiële optimalisatie is de inzet vooral gericht op het behoud van het huidige niveau van inkomsten in de schapsbegroting.

In programma 2 van de begroting wordt ingegaan op de specifieke grond- en vastgoedontwikkelingen en de daarbij geldende financiële prognoses, kansen en risico's.

4.5 Bedrijfsvoering

De ondersteuning van het schap vindt plaats op basis van een samenwerkingsovereenkomst tussen Staatsbosbeheer, de provincie Zuid-Holland en het schap. In deze begroting is de lijn van de afgelopen jaren doorgetrokken om de kosten voor deze ondersteuning inzichtelijk te houden.

Productomschrijving	1. Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	2. Ontwikkeling	Algemene dekkingsmiddelen	Overhead	Totaal
Gebiedsbeheer	675.300				675.300
Economisch beheer	93.800				93.800
Regelgeving & handhaving	493.100				493.100
Communicatie	12.300				12.300
Planvorming & gebiedsontwikkeling		234.500			234.500
Bestuursproducten				102.100	102.100
Juridische ondersteuning & advisering				12.400	12.400
Financiën				69.300	69.300
Subtotaal	1.274.500	234.500	-	183.800	1.692.800
Dienstverlening in uitgaven voorziening Groot Onderhoud	361.900				361.900
Totaal					2.054.700

5 Financiële begroting

Overzicht van baten en lasten 2019

Overzicht van baten en lasten	Rekening 2017	Begroting 2018 na wijziging	Begroting 2019
<i>Gewone bedrijfsvoering</i>			
LASTEN			
Programma 1. Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	4.340.838	4.274.400	4.328.000
Programma 2. Ontwikkeling	228.400	228.600	234.500
Algemene dekkingsmiddelen	-	10.000	10.300
Onvoorziene lasten	-	7.000	7.000
Overhead	226.391	211.100	216.700
Totaal lasten	4.795.629	4.731.100	4.796.500
BATEN			
Programma 1. Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	744.515	737.357	737.357
Programma 2. Ontwikkeling	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen	3.751.645	3.861.146	3.934.946
Overhead	110.000	-	-
Totaal baten	4.606.160	4.598.503	4.672.303
SALDO			
Programma 1. Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	3.596.323	3.537.043	3.590.643
Programma 2. Ontwikkeling	228.400	228.600	234.500
Algemene dekkingsmiddelen	3.751.645-	3.851.146-	3.924.646-
Overhead	116.391	211.100	216.700
Saldo gewone bedrijfsvoering	189.469-	132.597-	124.197-
Diverse lasten en baten			
<i>Diverse lasten</i>	<i>50.555</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
- Programma 1	50.555	-	-
<i>Diverse baten</i>	<i>673.001</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
- Programma 1	89.629	-	-
- Programma 2	583.372	-	-
Saldo diverse lasten en baten	622.446	-	-
Kredieten			
<i>Lasten kredieten</i>	<i>1.692.917</i>	<i>347.416</i>	<i>437.926</i>
- Programma 1	38.559	-	-
- Programma 2	1.627.217	347.416	437.926
- Overhead	27.141	-	-
<i>Baten kredieten (bijdragen derden)</i>	<i>442.973</i>	<i>-</i>	<i>32.086</i>
- Programma 2	442.973	-	32.086
Saldo kredieten	1.249.943-	347.416-	405.839-
Totaal saldo van baten en lasten	816.966-	480.013-	530.036-
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves			
<i>Toevoeging reserves</i>	<i>184.157</i>	<i>518.840</i>	<i>311.793</i>
- Algemene dekkingsmiddelen	184.157	518.840	311.793
<i>Onttrekking reserves</i>	<i>1.651.291</i>	<i>998.853</i>	<i>841.830</i>
- Programma 1	237.012	133.500	133.500
- Programma 2	1.177.968	347.416	405.839
- Algemene dekkingsmiddelen	209.170	517.937	302.490
- Overhead	27.141	-	-
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.467.134	480.013	530.036
Resultaat	650.168	-	-

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Het overzicht van lasten en baten is als volgt opgebouwd:

Reguliere lasten en baten bedrijfsvoering

Dit onderdeel betreft de exploitatielasten en –baten van de structurele activiteiten. Dit zijn de jaarlijks min of meer in dezelfde vorm terugkerende activiteiten. Op basis van deze informatie kunnen meerjarige trends en ontwikkelingen worden geschetst.

Diverse lasten en baten bedrijfsvoering

In tegenstelling tot de reguliere lasten en baten komen deze exploitatielasten en –baten slechts incidenteel voor door de aard hiervan en/of de oorzaak. Het gaat hierbij om o.a. de effecten van periodieke herzieningen van voorzieningen, de financiële consequenties van uitspraken op beroeps- en bezwaarschriften die niet voorzien kunnen worden en terugontvangen bedragen. Deze zaken, welke niet zijn begroot, worden separaat gepresenteerd om de vergelijkbaarheid over de jaren heen eenvoudiger te maken.

Kredieten

De kredieten hebben betrekking op uitgaven gerelateerd aan activiteiten die zorgen voor veranderingen in de natuur- en recreatiegebieden, zoals investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte. Deze uitgaven worden gedekt vanuit bijdragen derden (subsidies, bijdragen) en/of onttrekkingen aan de algemene of bestemmingsreserves.

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Dit onderdeel omvat alle mutaties (stortingen en onttrekkingen) in de reserves.

Inhoudelijke toelichting

De ramingen zijn gebaseerd op de uitgangspunten die in hoofdstuk 2 van deze begroting zijn vermeld. Het voordelige exploitatie saldo van de begroting 2019 van € 9.303 is toegevoegd aan de Algemene Reserve.

Structureel evenwicht

In verband met de aanscherping van het financieel toezicht is in de begroting en de meerjarenraming het structureel en reëel evenwicht geïntroduceerd. Het BBV is aangepast, zodat Algemeen Bestuur en financieel toezichthouder kunnen vaststellen of sprake is van een structureel en reëel evenwicht in de begroting en de meerjarenraming. Algemeen uitgangspunt is dat structurele lasten en baten die lasten en baten zijn die betrekking hebben op posten of beleid met een looptijd van meer dan drie jaar. Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves worden als incidenteel beschouwd, tenzij het gaat om reguliere onttrekkingen aan financieringsreserves c.q. dekkingsreserves (kapitaallasten) of om onttrekkingen uit een daartoe toereikende (bestemmings)reserve gedurende een periode van minimaal 3 jaar met als doel het dekken van structurele lasten. Het structureel en reëel begrotingsevenwicht wordt berekend door de totale lasten en baten te verminderen met de incidentele lasten en baten. Het saldo dat overblijft moet positief zijn (de structurele baten zijn dan groter dan de structurele lasten).

De berekening van dit saldo en het overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen zijn opgenomen in de toelichting op de meerjarenraming.

Uiteenzetting van de financiële positie (geprognosticeerde balans)

De financiële positie in meerjarenperspectief blijkt uit de geprognosticeerde balanscijfers voor de jaren 2019 tot en met 2022. Ter vergelijking zijn de balanscijfers van de jaarrekening 2017 vermeld.

Totaaloverzicht	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
ACTIVA						
Materiële vaste activa	4.072	4.560	4.832	4.779	4.726	4.673
Financiële vaste activa	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Vlottende activa	16.567	10.096	9.056	8.344	8.751	8.495
Totaal activa	22.639	16.656	15.888	15.123	15.477	15.168
PASSIVA						
Reserves	16.592	12.049	11.207	11.050	10.992	10.735
(Geraamd) resultaat	650	-	-	-	-	-
Voorzieningen	3.804	3.357	3.431	2.823	3.235	3.183
Langlopende schulden	-	-	-	-	-	-
Vlottende passiva	1.593	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250
Totaal passiva	22.639	16.656	15.888	15.123	15.477	15.168

Bedragen x € 1.000

Toelichting op de uiteenzetting van de financiële positie

De uitgangspunten, die bij het samenstellen van deze begroting zijn gehanteerd, zijn vermeld in hoofdstuk 2 van deze begroting.

De geprognosticeerde balanscijfers lichten we hierna op hoofdlijnen toe.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa (de boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, vermindert met de daarop verrichte lineaire afschrijvingen.

De materiële vaste activa bestaand voor ruim € 3,3 mln. aan gronden en terreinen. Van de gronden die in eigendom zijn van het Recreatieschap Rottemeren (totaal 1208, 95% van 1.271 hectaren totaal beheergebied) zijn enkele gronden uitgegeven in erfpacht, met name aan exploitanten. Dit leidt jaarlijks tot erfpachtopbrengsten. Met deze exploitanten zijn langdurige erfpachtcontracten afgesloten.

In 2019 zijn de geplande activeringen van de projecten 2019 (€ 0.3 mln.) opgenomen. Vanaf 2020 is de afschrijvingslast (afschrijvingsperiode 35 jaar) van € 23.000 opgenomen.

Financiële vaste activa

De financiële vast activa bestaan voor ruim € 2 mln. aan uitzettingen bij de Royal Bank of Scotland.

Vlottende activa

De vlottende activa bestaat met name uit de uitzettingen in Rijks schatkist (in het kader van het schatkistbankieren) en de liquide middelen.

Reserves

Bedragen x € 1.000

Staat van reserves	Saldo 1-1-2018	Resultaat bestemming	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 1-1-2019	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2019
Algemene Reserve	5.041	67	-	137	4.971	-	-	4.971
BESTEMMINGSRESERVES								
Investeringsreserve	3.490	583	-	2.411	1.662	-	1.023	639
Reserve beheer Noordoevers	2.470	-	-	120	2.350	-	121	2.229
Reserve vervanginsinvesteringen RM	48	-	-	-	48	-	-	48
Reserve Programma Rivieroevers	3.000	-	-	3.000	-	-	-	-
Reserve Herinrichting gebied rond A16	2.493	-	-	43	2.450	-	-	2.450
Reserve Kwaliteitsimpuls RM (biodiversiteit)	50	-	-	-	50	-	-	50
Reserve Afschrijvingslasten RM	-	-	518	-	518	302	-	820
Subtotaal bestemmingsreserves	11.551	583	518	5.574	7.078	302	1.144	6.236
Totaal	16.592	650	518	5.711	12.049	302	1.144	11.207

Meerjarig perspectief staat van reserves	Saldo 1-1-2020	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 1-1-2021	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 1-1-2022	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2022
Algemene Reserve	4.971	-	-	4.971	-	-	4.971	-	-	4.971
BESTEMMINGSRESERVES										
Investeringsreserve	639	-	13	626	-	13	613	-	13	600
Reserve beheer Noordoevers	2.229	-	121	2.108	-	121	1.987	-	121	1.866
Reserve vervanginsinvesteringen RM	48	-	-	48	-	-	48	-	-	48
Reserve Programma Rivieroevers	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve Herinrichting gebied rond A16	2.450	-	-	2.450	-	-	2.450	-	-	2.450
Reserve Kwaliteitsimpuls RM (biodiversiteit)	50	-	-	50	-	-	50	-	-	50
Reserve Afschrijvingslasten RM	820	-	23	797	-	24	773	-	23	750
Subtotaal bestemmingsreserves	6.236	-	157	6.079	-	158	5.921	-	157	5.764
Totaal	11.207	-	157	11.050	-	158	10.892	-	157	10.735

Algemene Reserve

De Algemene Reserve bestaat uit de componenten van het eigen vermogen waaraan het algemeen bestuur geen 'bepaalde' bestemming heeft gegeven. De Algemene Reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers. De tekorten en de overschotten op de jaarrekening komen in principe ten laste respectievelijk ten gunste van de Algemene Reserve.

Investeringsreserve

Het doel van de Investeringsreserve is het dekken van de kosten van nieuwe investeringen. De onttrekkingen 2019 zijn ter dekking van de geraamde uitgaven op de kredieten 2019 (€ 0.7 mln.), de storting aan de Reserve Afschrijvingslasten RM € 0.3 mln. en tevens de jaarlijkse onttrekking van € 13.000 t.b.v. de dekking van de afschrijvingslasten van de sluiswachterswoning. Zie ook de storting bij de reserve Afschrijvingslasten RM.

Reserve beheer noordoevers

Het Recreatieschap heeft voor het BRG (Bestaand Rotterdams Gebied) project Noordoevers de verantwoordelijkheid voor het beheer van de Noordoevers afgekocht. Om het beheer van de Noordoevers over te nemen is een eenmalige afkoopsom beschikbaar gesteld door het

Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam. Jaarlijks wordt voor beheer en onderhoud € 120.838 onttrokken en toegevoegd aan de exploitatie.

Reserve vervangingsinvesteringen

Eind 2014 is bij het vaststellen van de Nota Reserves en Voorzieningen besloten tot het instellen van deze reserve ter dekking van vervanging van inrichtingselementen in de gebieden. Alleen de vervangingen van kunstwerken (bruggen en steigers) van meer dan € 50.000 én alle vervangingen van gebouwen vallen onder de noemer vervangingsinvestering. Betreft nieuwe aanschafkosten (investering) van een object na afloop van de levensduur van een inrichtingsvoorziening. Voor het doen van een vervangingsinvestering is een besluit van het algemeen bestuur nodig. Er zijn geen onttrekkingen voorzien voor de komende jaren.

Reserve afschrijvingslasten RM

Deze reserve dient ter dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten op de programma's (exploitatie) van de investeringen in maatschappelijk nut welke vanaf 2018 geactiveerd worden. In 2019 wordt deze reserve gevoed vanuit de investeringsreserve met het bedrag gelijk aan de geplande investeringen maatschappelijk nut in 2019 ad. € 0.3 mln. Vanaf 2020 is de geplande afschrijvingslast voorzien van € 23.000.

Voorzieningen

Staat van voorzieningen	Saldo 1-1-2018	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 1-1-2019	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2019
Voorziening Groot Onderhoud	3.425	1.655	2.077	3.003	1.655	1.557	3.101
Voorziening puinstortgelden LNV	161	-	-	161	-	-	161
Voorziening afkoopsommen	217	-	24	193	-	24	169
Totaal	3.803	1.655	2.101	3.357	1.655	1.581	3.431

Meerjarig perspectief verloop voorzieningen

Meerjarig perspectief verloop voorzieningen	Saldo 1-1-2020	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 1-1-2021	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 1-1-2022	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2022
Voorziening Groot Onderhoud	3.101	1.655	2.239	2.517	1.655	1.219	2.953	1.655	1.683	2.925
Voorziening puinstortgelden LNV	161	-	-	161	-	-	161	-	-	161
Voorziening afkoopsommen	169	-	24	145	-	24	121	-	24	97
Totaal	3.431	1.655	2.263	2.823	1.655	1.243	3.235	1.655	1.707	3.183

Voorziening Groot Onderhoud

Groot onderhoud is noodzakelijk om de duurzame instandhouding van de gebieden te garanderen. Regulier onderhoud kent een jaarlijkse cyclus en groot onderhoud heeft een cyclus groter dan een jaar. Voor het verrichten van groot onderhoud is deze voorziening beschikbaar. Het doel van deze voorziening is het gelijkmatig verdelen van de lasten van groot onderhoud over de jaren. De jaarlijkse dotatie aan de voorziening is gebaseerd op de resultaten uit het Terrein Beheer Model (TBM). De geplande onttrekkingen op de voorziening Groot Onderhoud zijn gebaseerd op de actualisatie van TBM begin 2018.

Voorziening Puinstortgelden LNV

De voorziening puinstortgelden LNV is geheel geoormerkt door het voormalige ministerie LNV en besteding kan plaatsvinden voor de aankoop van gronden en de inrichting hiervan in het Recreatiegebied.

Voorziening afkoopsommen:

Vanuit het project Hoekse Park zijn in 2015 enkele afkoopsommen ontvangen ten behoeve van toekomstig Regulier Onderhoud . Deze afkoopsommen zijn opgenomen in de Voorziening afkoopsommen. Vanaf 2017 wordt de jaarlijkse vrijval van € 24.157 verwerkt op het budget Regulier Onderhoud.

Langlopende schulden

Er zijn geen langlopende schulden.

Vlottende passiva

De vlottende passiva bestaan grotendeels uit verplichtingen, afrekeningen en ontvangen voorschotbedragen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren. Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar de jaarrekening 2017.

Meerjarenraming

Overzicht van baten en lasten in meerjarig perspectief	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten en baten gewone bedrijfsvoering				
Programma 1. Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	4.328.000	4.351.440	4.351.400	4.351.400
Programma 2. Ontwikkeling	234.500	234.500	234.500	234.500
Algemene Dekkingsmiddelen	17.300	17.300	17.300	17.300
Overhead	216.700	216.700	216.700	216.700
Baten gewone bedrijfsvoering				
Programma 1. Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	737.357	737.357	737.357	737.357
Programma 2. Ontwikkeling	-	-	-	-
Algemene Dekkingsmiddelen	3.934.946	3.934.946	3.934.946	3.934.946
Overhead	-	-	-	-
Saldo gewone bedrijfsvoering	124.197-	147.637-	147.597-	147.597-
Diverse lasten en baten				
Diverse lasten	-	-	-	-
Diverse baten	-	-	-	-
Saldo diverse lasten en baten	-	-	-	-
Kredieten				
Lasten kredieten	437.926	-	-	-
Baten kredieten (bijdragen derden)	32.086	-	-	-
Saldo kredieten	405.839-	-	-	-
Totaal saldo van baten en lasten	530.036-	147.637-	147.597-	147.597-
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves				
Toevoeging reserves	311.793	9.303	9.303	9.303
Onttrekking reserves	841.830	156.940	156.900	156.900
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	530.036	147.637	147.597	147.597
Resultaat	-	-	-	-

Grondslagen voor de meerjarenbegroting

De grondslagen voor de ramingen in de meerjarenbegroting zijn vermeld in hoofdstuk 2 "Uitgangspunten".

Toelichting op belangrijke ontwikkelingen

Structureel evenwicht

Voor een toelichting op het begrip "structureel evenwicht" wordt verwezen naar de toelichting bij het overzicht van baten en lasten (zie het begin van dit hoofdstuk).

In de structurele saldi van de meerjarenbegroting zijn de volgende structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves begrepen.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Structurele toevoegingen				
Algemene reserve	9	9	9	9
Totaal	9	9	9	9
Structurele onttrekkingen				
Investeringsreserve	13	13	13	13
Reserve beheer Noordoever	121	121	121	121
Reserve afschrijvingslasten activa maats nut		23	23	23
Totaal	134	157	157	157

De structurele toevoegingen aan de algemene reserve bedraagt het vanaf 2019 geraamde voordelige exploitatie saldo van € 9.303.

Op de investeringsreserve wordt structureel € 13.000 onttrokken (t.b.v. structurele dekking afschrijvingslasten van de sluiswachterswoning) o.b.v. eerdere besluitvorming. Aan de Reserve Beheer Noordoever wordt jaarlijks voor beheer en onderhoud € 120.838 onttrokken o.b.v. eerdere besluitvorming.

Vanaf 2020 worden de geraamde afschrijvingslasten van de geactiveerde investeringen maatschappelijk nut gedekt vanuit de ingestelde reserve afschrijvingslasten RM.

	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Geraamd resultaat	-	-	-	-
Geraamde incidentele lasten en baten per programma	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Incidentele lasten				
Programma 1				
- Krediet Inrichting Evenemententerrein HBB	322			
- Krediet Projectplan Marketing en Programma rotte	52			
- Krediet bewegwijzeringssysteem vanaf de Rotte	32			
Totaal	406	-	-	-
Incidentele baten				
Programma 1				
- Krediet Inrichting Evenemententerrein HBB	322			
- Krediet Projectplan Marketing en Programma rotte	52			
- Krediet bewegwijzeringssysteem vanaf de Rotte	32			
Totaal	406	-	-	-
Structureel saldo van de begroting	-	-	-	-

Bijlagen

Bijlage "Programma's, producten en taakvelden".

Verdeling taakvelden	lasten 2019	baten 2019	saldo 2019
Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden			
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.518.700	37.357	3.481.343-
<i>Gebiedsbeheer</i>	3.518.700	37.357	3.481.343-
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	290.800	700.000	409.200
<i>Economisch beheer</i>	290.800	700.000	409.200
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	493.900	-	493.900-
<i>Regelgeving & Handhaving</i>	493.900	-	493.900-
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	24.600	-	24.600-
<i>Communicatie</i>	24.600	-	24.600-
Totaal Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	4.328.000	737.357	3.590.643-
Ontwikkeling			
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	234.500	-	234.500-
<i>Planvorming & gebiedsontwikkeling</i>	234.500	-	234.500-
Totaal ontwikkeling	234.500	-	234.500-
Algemene dekkingsmiddelen			
0.5 - Treasury	10.300	-	10.300-
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	7.000	-	7.000-
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>	17.300	-	17.300-
0.5 - Treasury	-	105.000	105.000
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-	-	-
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>	-	105.000	105.000
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	17.300	105.000	87.700
Overhead			
0.4 - Overhead	116.700	-	116.700-
<i>Bestuursproducten</i>	116.700	-	116.700-
0.4 - Overhead	15.700	-	15.700-
<i>Juridische ondersteuning en advisering</i>	15.700	-	15.700-
0.4 - Overhead	84.300	-	84.300-
<i>Financiën</i>	84.300	-	84.300-
Totaal Overhead	216.700	-	216.700-
Saldo gewone bedrijfsvoering	4.796.500	842.357	3.954.143-
Kredieten			
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-	-	-
Totaal programma 1	-	-	-
Totaal programma 2	437.926	32.086	405.839-
Totaal Algemene Dekkingsmiddelen	-	-	-
Totaal Overhead	-	-	-
Saldo kredieten	437.926	32.086	405.839-
Totaal saldo van baten en lasten	5.234.426	874.443	4.359.982-
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves			
0.10 - Mutaties reserves	-	133.500	133.500
Totaal programma 1	-	405.839	405.839
Totaal programma 2	311.793	302.490	9.303-
Totaal Algemene Dekkingsmiddelen	-	-	-
Totaal Overhead	-	-	-
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	311.793	841.830	530.036
Resultaat	5.546.219	1.716.273	3.829.946-
Algemene Dekkingsmiddelen			
0.11 Deelnemersbijdrage		3.829.946	
Totaaltelling lasten en baten	5.546.219	5.546.219	

Bijlage "Samenvatting bedragen per taakveld"

Verdeling taakvelden	lasten 2019	baten 2019	saldo 2019
0.4 - Overhead	216.700	-	216.700-
0.5 - Treasury	10.300	105.000	94.700
0.10 - Mutaties reserves	311.793	841.830	530.036
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	5.007.426	769.443	4.237.982-
0.11 - Resultaat van de rekening baten en lasten	-	3.829.946	3.829.946
Totaaltelling lasten en baten	5.546.219	5.546.219	-

Bijlage "Conversiestaat"

Productomschrijving	BEGROTING 2018			BEGROTING 2019		
	lasten 2018	baten 2018	saldo 2018	lasten 2019	baten 2019	saldo 2019
Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden						
Dienstverlening SBB	658.200		658.200-	675.300		675.300-
Materiële lasten	2.814.000	37.357	2.776.643-	2.843.400	37.357	2.806.043-
Gebiedsbeheer	3.472.200	37.357	3.434.843-	3.518.700	37.357	3.481.343-
Dienstverlening SBB	91.400		91.400-	93.800		93.800-
Materiële lasten	205.400	700.000	494.600	197.000	700.000	503.000
Economisch beheer	296.800	700.000	403.200	290.800	700.000	409.200
Dienstverlening SBB	480.600		480.600-	493.100		493.100-
Materiële lasten	800	-	800-	800	-	800-
Regelgeving & Handhaving	481.400	-	481.400-	493.900	-	493.900-
Dienstverlening SBB	12.000		12.000-	12.300		12.300-
Materiële lasten	12.000	-	12.000-	12.300	-	12.300-
Communicatie	24.000	-	24.000-	24.600	-	24.600-
Totaal Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	4.274.400	737.357	3.537.043-	4.328.000	737.357	3.590.643-
Ontwikkeling						
Dienstverlening SBB	228.600		228.600-	234.500		234.500-
Materiële lasten	-	-	-	-	-	-
Planvorming & gebiedsontwikkeling	228.600	-	228.600-	234.500	-	234.500-
Totaal ontwikkeling	228.600	-	228.600-	234.500	-	234.500-
Algemene dekkingsmiddelen						
Bank- en treasurykosten	10.000		10.000-	10.300		10.300-
Onvoorziene lasten	7.000		7.000-	7.000		7.000-
Algemene dekkingsmiddelen	17.000	-	17.000-	17.300	-	17.300-
Rentebaten		105.000	105.000	-	105.000	105.000
Bijdrage van de provincie ZH			-			-
Algemene dekkingsmiddelen	-	105.000	105.000	-	105.000	105.000
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	17.000	105.000	88.000	17.300	105.000	87.700
Overhead						
Dienstverlening SBB	99.500		99.500-	102.100		102.100-
Materiële lasten	14.200	-	14.200-	14.600	-	14.600-
Bestuursproducten	113.700	-	113.700-	116.700	-	116.700-
Dienstverlening SBB	12.100		12.100-	12.400		12.400-
Materiële lasten	3.200	-	3.200-	3.300	-	3.300-
Juridische ondersteuning en advisering	15.300	-	15.300-	15.700	-	15.700-
Dienstverlening SBB	67.500		67.500-	69.300		69.300-
Materiële lasten	14.600	-	14.600-	15.000	-	15.000-
Financiën	82.100	-	82.100-	84.300	-	84.300-
Totaal Overhead	211.100	-	211.100-	216.700	-	216.700-
Saldo gewone bedrijfsvoering	4.731.100	842.357	3.888.743-	4.796.500	842.357	3.954.143-
Diverse lasten en baten						
Totaal programma 1	-	-	-	-	-	-
Totaal programma 2	-	-	-	-	-	-
Totaal Algemene Dekkingsmiddelen	-	-	-	-	-	-
Totaal Overhead	-	-	-	-	-	-
Totaal diverse lasten en baten	-	-	-	-	-	-
Kredieten						
Totaal programma 1	-	-	-	-	-	-
Totaal programma 2	347.416	-	347.416-	437.926	32.086	405.839-
Totaal Algemene Dekkingsmiddelen	-	-	-	-	-	-
Totaal Overhead	-	-	-	-	-	-
Saldo kredieten	347.416	-	347.416-	437.926	32.086	405.839-
Totaal saldo van baten en lasten	5.078.516	842.357	4.236.159-	5.234.426	874.443	4.359.982-
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves						
Totaal programma 1	-	133.500	133.500	-	133.500	133.500
Totaal programma 2	-	347.416	347.416	-	405.839	405.839
Totaal Algemene Dekkingsmiddelen	518.840	517.937	903-	311.793	302.490	9.303-
Totaal Overhead	-	-	-	-	-	-
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	518.840	998.853	480.013	311.793	841.830	530.036
Resultaat	5.597.356	1.841.210	3.756.146-	5.546.219	1.716.273	3.829.946-
Algemene Dekkingsmiddelen						
Deelnemersbijdrage		3.756.146			3.829.946	
Totaaltelling lasten en baten	5.597.356	5.597.356		5.546.219	5.546.219	